

ฮายด์เกออร์กับปัญหาภาษาไทย

Heidegger and the Problems
of Thai Language.

ศาสตราจารย์เกียรติ บัญเจือ
ราชบัณฑิต

ศัพท์ที่ควรรู้อยู่ล่วงหน้า

องค์ภวันต์ Seiend ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Being อักษรนำหมายถึงสิ่งที่เป็นอยู่ที่สมบูรณ์ในันันดร, อันติมะ หรืออันติมัสจ (ผู้เขียนไม่ชอบใช้คำ "สัต" เพราะพ้องเสียงกับหลายคำ เช่น สัจ สัตย์ สัต สัตว์ โดยเฉพาะคำสุดท้าย ซึ่งสร้างความสับสนได้ง่าย)

ภวันต์ย่อย das Seiend คือสิ่งที่เป็นอยู่ย่อยทั้งหลาย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า being จึงหมายถึงทุกสิ่งที่เป็นอยู่และมีอยู่แต่ละหน่วย ไม่ว่าจะระดับธรรมชาติหรือเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นคน พืช สัตว์ และสิ่งต่างๆ แต่ละหน่วยคือภวันต์ย่อยหนึ่งๆ หรือ อัตติภาวะ

ภ Sein คือความเป็นอยู่ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า to be , beingness ซึ่งบางครั้งก็ใช้คำว่า being แทน ทำให้ being มีความหมายกำกวมในภาษาอังกฤษเพราะแปลว่าภวันต์ก็ได้ หรือความเป็นอยู่ก็ได้ด้วย

ดาชาชนัน ภาษาอังกฤษทับศัพท์ภาษาเยอรมันว่า Dasein น่าจะทับศัพท์เพราะทุกภาษาก็ทับศัพท์ หมายถึงภาวะของมนุษย์แต่ละคน บางทีภาษาอังกฤษก็แปลเป็น being there, being in situation ถ้าแปลเป็นไทยก็น่าจะแปลได้ว่า "ภาวะมนุษย์ในสถานการณ์หนึ่งๆ" มีความหมายตามลัทธิอัตติภาวะนิยมของฮายเด็กเกอร์ว่า ได้แก่อัตติภาวะที่มีความเป็นอยู่ในสถานการณ์ขณะปัจจุบันแต่ละขณะ ขณะปัจจุบันในสถานการณ์เฉพาะของขณะนั้น เช่นข้าพเจ้าอยู่ที่นี้ขณะนี้อยู่ในสถานการณ์ของเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของขณะและสถานที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆทั้งหมด

ภวันต์ ภาษาอังกฤษว่า entity ภาษาเยอรมันว่า das seiend หมายถึงสิ่งที่มีความเป็นอยู่ทุกระดับ โดยไม่คำนึงถึงเวลา สถานที่ และสถานการณ์ หากใช้ในระดับเหนือธรรมชาติ ก็ควรใช้คำว่า "องค์ภวันต์" และถ้าใช้ในความหมายดาชาชนัน ก็ควรระบุว่าเป็น "ภวันต์ของฮายเด็กเกอร์" หรือ "อัตติภาวะ"

'กิริติ บุญเจือ ศาสตราจารย์และราชบัณฑิต อดีต ส.ส. อนุกรรมการคุณธรรมและจริยธรรมของ ป.ป.ช. อดีตหัวหน้าภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อดีตคณบดีคณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประธานโครงการปริญญาเอกปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประธานโครงการอบรมวิทยากรเพื่อจริยศาสตร์ ของ ป.ป.ช. อบรมให้ฟรีเพื่อเป็นวิทยากรทั่วประเทศ โทร. 086-0455299

ชีวิตและงาน

ชายเด็กเกอร์ ไม่สู้จะเปิดเผยตัวเอง ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและความรู้สึกส่วนตัวจึงมีน้อยที่สันนิษฐานกันไว้ก็มีความขัดแย้งกันอยู่มาก จึงเชื่อถือไม่สู้ได้ อย่างไรก็ตามเราก็ต้องพยายามทำความเข้าใจอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผลงานวิชาการปรัชญา เพราะมีความคิดสร้างสรรค์เชิงปรัชญาและเขียนไว้มาก รวบรวมได้ถึง 38 เล่มใหญ่แล้วก็ไม่หมด ความคิดหลักๆ ได้พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ยังมีชีวิต

ครอบครัว

มาร์ติน ฮายเด็กเกอร์ (Martin Heidegger 1889-1976) บิดาชื่อฟรีดริช (Friedrich) มารดาชื่อโยฮันนา เคมพ์ (Johanna Kempf) เป็นคาทอลิกทั้งคู่ บิดามีอาชีพเป็นผู้ดูแลโบสถ์ของหมู่บ้าน มาร์ตินเป็นลูกคนโตในลูกชาย 2 คน

1889

เกิดวันที่ 26 กันยายน ณ ตำบลเมสเกียค (Messkirch) เมืองบาเดน วิตเทมบวร์ก (Baden Wuerttemberg) ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศเยอรมนี เติบโตในบรรยากาศที่มีศรัทธาต่อศาสนาคริสต์คาทอลิกอย่างเต็มที่และคลุกคลีอยู่กับบรรยากาศของโบสถ์

1903

สมัครเข้าสถานฝึกอบรมเป็นบาทหลวงของอัครสังฆมณฑลฟรายบวร์ก จึงเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนของสังฆมณฑลที่ Constance

1906

ลาออกจากสถานอบรมบาทหลวง เรียนต่อเตรียมอุดมที่โรงเรียนรัฐบาล Bertholds-Gymnasium in Feiburg-in-Bressgan จบแล้วเข้ามหาวิทยาลัยเมืองเดียวกัน

1907

Dr.Conrad Groeber ซึ่งเป็นครูสอนและบาทหลวงและจะเป็นอัครสมณราช (Archbishop) แห่งฟรายบวร์ก ส่งหนังสือของเบรนต์านิน (Brentano) ชื่อ On the Manifold Meaning of Being in Aristotle, 1862 (หลายความหมายของภวันต์ไนแอร์เริสทาเทเทิล) มาให้อ่านพบว่า เป็นจุดสนใจ ลงมือเขียนแสดงความคิด

1909

เข้าฝึกเป็นเยสุอิต เรียนปรัชญาและเทววิทยาที่มหาวิทยาลัยฟรายบวร์ก (Feiburg-in-Breisgan)

1911

ออกจากเยสุอิต เรียนคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเดิม แต่ก็ชอบใช้เวลาอ่านเบรนต์านินเป็นส่วนมาก และในที่สุดก็เปลี่ยนใจมาทำปริญญาทางปรัชญา

1912

เผยแพร่บทความ "The Problem of Reality in Modern Philosophy" (ปัญหาความเป็นจริงในปรัชญานวยุค) เพื่อคัดค้านลัทธิจิตวิทยานิยม และปกป้องสัญนิยมของ Geysler, Messer และ Kulpe เพื่อพูดถึงเรื่องภาววิทยา

สายเด็กเกอร์กับปัญหาภาษาไทย

ที่ตนชอบ แม้จะพูดตามแนวเดิมอยู่ก็ตามและบทความ "New Research on Logic" (การวิจัยใหม่เรื่องตรรกวิทยา)

1913

จบปริญญาเอกปรัชญาด้วยดุษฎีนิพนธ์ "The Doctrine of Judgement in Psychologism" (คำสอนเรื่องการตัดสินใจ ลัทธิจิตวิทยานิยม) ภายใต้การแนะนำอาร์เธอร์ ชไนเดอร์ (Arthur Schneider) คัดค้านเบรนต์านโน

1915

สอบเข้าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยฟรายบวร์กด้วยสารนิพนธ์ "The Doctrine of Categories and Signification in Duns Scotus" (คำสอนเรื่องวิภาคและความหมายในความคิดของดุนส์ สโคเทิส) ภายใต้การแนะนำของฮาวยริช ริคเคิร์ต (Heinrich Rickert) ชาวคานท์ใหม่ ทั้งนี้โดยใช้ตำรา Grammatica Speculativa เขียนโดย Thomas of Erfurt เป็นหลักวิจารณ์

1917-9

เข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1

1917

แต่งงานกับเอลฟรีเด เปทรี (Efriede Petri)

1918

พ้นเกณฑ์ทหาร สอนปรัชญาที่มหาวิทยาลัยฟรายบวร์ก ซึ่งฮุสเซอร์ลเป็นอาจารย์มาตั้งแต่ ค.ศ.1916 สายเด็กเกอร์สนใจทันทีเริ่มช่วงที่สองของความคิด

1919-23

เป็นผู้ช่วย ฮุสเซอร์ลที่มหาวิทยาลัยเดิม

1919

ได้ลูกชายคนแรกชื่อเก-ออร์ก (Georg)

1920

ได้ลูกชายคนที่สองชื่อเฮร์มานน์ (Hermann)

1923-8

เป็นรองศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยมาร์บวร์ก โดยการชักชวนของ Nicolai Hartmann ลูกศิษย์ชอบมาก เริ่มต่อจากฮุสเซอร์ล ได้รู้จักกับ Bultman และอ่าน Barth, Kierkegaard, Luther, Pascal, Dostoevsky, Max Scheler, Jaspers ตั้งใจศึกษาเรื่องภวันต์ร่วมกันฮาร์ท มาเนน

1927

เผยแพร่หนังสือ Sein and Zeit (Being and Time ภาวะและเวลา) โดยพัฒนาตีความให้เป็นอัตถิภาวะยิ่งขึ้น ได้รับการต้อนรับจากผู้อ่านอย่างมโหฬาร ในฐานะให้แนวคิดแก่วงการปรัชญา ยกย่องกันว่าเป็นนักปรัชญายิ่งใหญ่ที่สุดของชาวเยอรมันขณะนั้น

1928

เป็นศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยฟรายบวร์กแทนตำแหน่งของฮุสเซอร์ลซึ่งเกษียณอายุ และด้วยการสนับสนุนของฮุสเซอร์ลซึ่งสายเด็กเกอร์ระลึกเป็นพระคุณอยู่เสมอ เขียนเรื่อง On the Essence of Ground ในหนังสือที่ระลึกเกษียณอายุของฮุสเซอร์ล

1929

เริ่มติดใจกับฮุสเซอร์ล เผยแพร่หนังสือ Kant and the Problem of Metaphysics (คานท์กับปัญหาอภิปรัชญา) บทความ "What is Metaphysics?" (อภิปรัชญาคืออะไร) บทความ "The Essence of Reasons" (สาระสำคัญของเหตุผล) ทั้งสามเล่มเพื่อทำให้งานหนังสือ Being and Time ชัดเจนขึ้น

1930

ออกหนังสือ Plato's Doctrine of Truth, 1943 ออกหนังสือ On the Essence of Truth

1933

ฮิตเลอร์ได้อำนาจในประเทศเยอรมนี

22 เมษายน รับตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยฟรายบวร์ก

27 พฤษภาคม 1933 ในพิธีรับตำแหน่ง เสนอเรื่อง The Self-preservation of the German University

1 พฤษภาคม เป็นสมาชิกพรรคนาซี
11 พฤศจิกายน ออกวิทยุสนับสนุนฮิตเลอร์ออก จากองค์การสันนิบาตชาติ เพื่อนๆ อาจารย์ไม่ พอใจ (เรื่องนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่า ฮายเด็กเกอร์ทำได้อย่างไรและเพื่ออะไร เพราะ ไม่เข้ากับบุคลิกภาพ และความคิดปรัชญา ของตนเอง)

1934

27 เมษายน ลาออกจากตำแหน่ง อธิการบดี เริ่มช่วงที่สามของความคิด บรรยาย เรื่อง Hoelderlin and Nietzsche (เฮลเดอร์ลีน

กับนีทเชอ), The Original of the Work of Art (กำเนิดของงานศิลปะ), Introduction of Meta-physics (อภิปรัชญาเบื้องต้น)

เขียนบทความ "Why do We Stay in the Countryside?" โดยตอบว่าจิตใจผูกพันกับ Black Forest เหลือเกิน ได้ความคิดดีจากที่นั่น เป็นถิ่นฐาน (Homeland) ของตนก็ว่าได้ ตนไม่ ชอบชีวิตในเมือง เพราะทำให้ความคิดไขว้เขว

1936-8

เรียบเรียงเรื่อง Contributions of Philosophy (เพิ่มเนื้อหาให้ปรัชญา)

1937

เริ่มคิดปรับปรุงความคิด

1942

เผยแพร่หนังสือ Plato's Doctrine of Truth และหนังสือ On the Essence of Truth

1944

ถูกเกณฑ์เข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหน้าที่ขุดสนามเพลาะในกองทัพเยอรมัน

1945

ฝรั่งเศสเข้าปลดอาวุธและยึดครอง เยอรมนี ถูกห้ามสอน ปดิวีกในกระท่อมน้อย ส่วนตัว Ski Hut at Todtman ซานเมือง ฟรายบวร์ก มีเวลาคิดและเขียนไว้มาก หลัง มรณกรรม ลูกศิษย์ช่วยกันเรียบเรียงพิมพ์เป็นชุด 87 เล่มแล้วยังไม่หมด

1947

เผยแพร่บทความ "Letter on Humanism" (จดหมายว่าด้วยมนุษยนิยม)

ฮายเด็กเกอร์กับปัญหาภาษาไทย

1950	ได้รับอนุญาตให้สอนเป็นอาจารย์พิเศษ เผยแพร่หนังสือ Forest Trails.
1953	เผยแพร่หนังสือ Introduction to Meta- physics (อภิปรัชญาเบื้องต้น)
1954	เผยแพร่หนังสือ Lectures and Essays และ What does Thinking Mean?
1955	เผยแพร่หนังสือ On the Question of Being
1956	เผยแพร่หนังสือ What is Philosophy?
1957	หยุดสอน เผยแพร่หนังสือ The Principle of Reason (หลักการเหตุผล), The Thesis of Ground (วิทยานิพนธ์ว่าด้วยพื้นฐาน), Identity and Difference (เอกลักษณ์และ ความแตกต่าง)
1959	เผยแพร่หนังสือ On the Way to Language (บนเส้นทางภาษา)
1961	เผยแพร่หนังสือ Nietzsche 2 เล่ม
1962	เผยแพร่หนังสือ On the Essence and

the Notion of Physics : Commentary on
Aristotle' Physics

1967

หยุดสอน เขียนหนังสือต่อ

1976

ถึงแก่มรณกรรม 26 พฤษภาคม

ความคิดพลวัต

ฮายเด็กเกอร์พัฒนาความคิดของตนเอง
อยู่ตลอดเวลา แม้จะเขียนเรื่องเดิม แต่ก็ไม่อยู่ใน
ระดับเดิม มีการพัฒนาความคิดซึ่งพอจะแบ่ง
ได้เป็น 3 ช่วง คือ

- 1) ก่อนรู้จักวิธีปรากฏการณ์วิทยา
(1907-1918)
- 2) รับวิธีปรากฏการณ์ (1918-1934)
- 3) ปรับปรุงวิธีปรากฏการณ์ (1934-
1976)

ช่วงแรกสนใจเรื่องภาววิทยามาก
เพราะได้ศึกษาปรัชญากรีกโบราณและปรัชญา
ยุคกลางอย่างดี ทั้งยังชอบอ่านหนังสือรวมสมัย
ที่พูดถึงเรื่องภาวะ

ช่วงกลางสนใจวิธีการปรากฏการณ์วิทยา
พยายามศึกษาและพยายามนำมาใช้วิเคราะห์
ภาวะ จนได้ความคิดเรื่องดาซาญ์ ได้หนังสือคือ
ภาวะกับเวลา ช่วงนี้ชาตร์ได้เรียนรู้และเอาไป
เผยแพร่เป็นลัทธิอัตถิภาวะนิยมในฝรั่งเศส

ช่วงหลัง พยายามประยุกต์ความคิด
ช่วงกลางให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม พบว่าต้อง
แสดงออกด้วยภาษา ซึ่งดูแล้วมีอุปสรรคมาก
จึงต้องกำหนดวิธีใช้ภาษาให้ได้ความหมายตาม

ต้องการเสียก่อน แต่แทนที่จะสร้างภาษา
อุดมการณ์ขึ้นอย่างรัสเซีย ฮายเด็กเกอร์
คิดว่าน่าจะหาเกณฑ์ที่ความภาษาสามัญมากกว่า
เราไม่มีหลักฐานว่าได้อิทธิพลจาก แต่ต่างคน
ต่างตัดสินใจเองมากกว่า อรรถปริวรรตของ
ฮายเด็กเกอร์ ได้สร้างบรรยายภาศันควาตานนี้
อย่างกว้างขวาง และชาวหลังนวยุคเอามาเป็น
ญาณปรัชญาของตน

การสืบสายวิธีปรากฏการณ์วิทยา
ฮายเด็กเกอร์เป็นศิษย์คนหนึ่งของฮุสเซอร์ลและ
สืบตำแหน่งจากฮุสเซอร์ลประจำวิชาปรัชญาที่
มหาวิทยาลัยฟรายบวร์ก เป็นผู้ริเริ่มจัดพิมพ์
หนังสือของฮุสเซอร์ลออกเผยแพร่ และได้พิมพ์
หนังสือเล่มแรกของตนรวมในชุดเดียวกันชื่อ Sein
and Zeit = Being and Time ภาวะกับเวลา
เพื่อเสนอความคิดเห็นของตนสืบสายปรากฏการณ์
วิทยาของอาจารย์ฮุสเซอร์ล

ฮายเด็กเกอร์ยอมรับว่าวิธีปรากฏการณ์
วิทยาดีในส่วนที่สอนให้วางใจเป็นกลาง เพื่อจัด
ระบบอคติของระบบปรัชญา แต่ไม่เห็นด้วยที่จะ
ใช้วิธีการนี้เข้าไปสู่สารัตถะด้วยใจเป็นกลาง ซึ่ง
ฮายเด็กเกอร์ไม่แน่ใจว่ามีเช่นนั้นจริง หรือใน
ที่สุดผู้วางใจเป็นกลางนั้นอาจจะหลอกตัวเอง
โดยสำคัญผิดว่าเข้าถึงแล้วก็ได้ ฮายเด็กเกอร์จึง
พอใจที่จะหยุดอยู่แค่กึ่งทาง เพื่อพบกับสิ่งแวดล้อม
ที่มีอยู่จริง แล้วพิจารณาสิ่งนั้นด้วยใจเป็น
กลาง ซึ่งแน่นอนว่าไม่เพียงมองข้าม**ความสำคัญ
ของเวลา**อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของผู้พบ
และสิ่งที่ถูกพบในแต่ละขณะด้วย ฮายเด็กเกอร์
วิจารณ์ฮุสเซอร์ลว่าถ้าใช้วิธีปรากฏการณ์วิทยาที่
ล้ำลึกเกินไป ทำให้ละเลยและมองข้ามความ
สำคัญของเวลาและองค์ประกอบสำคัญของ
ชีวิตมนุษย์ อย่างเช่น ความสะพรึง (Dread)

ความกังวล (Anxiety) ความเหงา (Forlornness)
ความตาย (Death) ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็น
ตัวกำหนดสำคัญของอัตถิภาวะตามรูปแบบ
(Modality) ของแต่ละหน่วยในโลกนี้ทั้งสิ้น
(Dasein = being there, being-in-the-world)
นี่คือความจริงที่พึงพิจารณาเป็นปรัชญา ไม่ใช่
ข้ามเลยไปหาสิ่งที่มีแต่ลักษณะสากลซึ่ง
ไม่แน่ใจได้ว่ามีจริง

อย่างไรก็ตามในทุกดาชาयน์ (Dasein
ภาวะเฉพาะ) ย่อมมีชาयน์ (ภาวะรวม Sein)
อยู่เป็นตัวค้ำประกันให้ดาชาयน์เป็นตัวของ
ตัวเองอยู่ได้ จึงกล่าวได้ว่า ภาวะรวมเปิดเผย
ตัวเอง ในภาวะ เฉพาะทั้งหลายปัญหาจึงอยู่ที่ว่า
ดาชาयน์แต่ละหน่วยจะเปิดใจรับหรือไม่
ถ้าเปิดใจรับก็ได้ชื่อว่าดาชาयน์แท้ (Authentic
Dasein) ถ้าไม่เปิดใจรับก็เรียกว่าดาชาयน์เทียม
(Inauthentic Dasein) ดาชาयน์แท้เพียงมีลักษณะ
ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) เปิดสู่ภาวะรวม (Openness to Being) หมายความว่า การพยายามเข้าใจภาวะ
เฉพาะยอมเปิดหนทางไปสู่ความเข้าใจภาวะรวม
- 2) มีความสาละวณ (Sorge) ที่จะเข้าใจ
ในสถานการณ์ของตน ที่จะตัดสินใจอย่างเป็น
ตัวของตัวเอง และที่จะแสดงออกเป็นภาวะที่
ทำให้เกิดความสบายใจ ไม่น่าเบื่อ
- 3) สร้างประวัติศาสตร์ (Geschicht) ไม่ใช้หลงไหลไปกับวิชาประวัติศาสตร์ (Historie)
นั่นคือจะต้องมุ่งไปสู่อนาคตที่ดีกว่าเดิมเสมอ
ไม่ใช่จมอยู่ในอดีตจนถอนตัวไม่ขึ้น
- 4) ภาวะรวม ไม่ใช่สารที่มีภาวะของ
ตนเอง ภาวะรวมไม่ใช่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และก็ไม่ใช้
ความว่างเปล่า แต่เป็นกรอบของความเป็นไปได้

สายเด็กเกอร์กับปัญหาภาษาไทย

ทั้งหลาย รวมทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ภาวะรวมจึงไม่มีขอบเขตของเวลาและสถานที่ แต่เป็นกรอบแห่งการตีความ (Horizon of Interpretation) คือเรารู้ว่าสิ่งที่เราตีความเป็นสิ่ง เป็นไปได้ ก็ย่อมอยู่ในขอบข่ายของภาวะรวม นี้ทั้งสิ้น ดังนั้นภาววิทยาของสายเด็กเกอร์จึงไม่สนใจเรื่องความเป็นสาเหตุเท่ากับเรื่องความหมาย และการเข้าใจความหมายแต่ละอย่าง ย่อมโยงไปถึงความหมายอื่นๆ ในภาวะรวม การศึกษาความหมายจึงมักไม่สมบูรณ์ครบถ้วนได้

สายเด็กเกอร์ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของลัทธิ อัตติภาวนิยม (เหมือนเคียร์เคการ์ดได้ชื่อว่าเป็นบิดา ของขบวนการอัตติภาวนิยม) เพราะได้ เสนอการวิเคราะห์หัตติภาวะ หรือดาซาชน้อย่าง ที่ในหนังสือ *ภาวะและเวลา* (1927) และเป็น ผู้ทำให้อรรถปริวรรตเริ่มเป็นวิธีการของปรัชญา อย่างจริงจัง โดยวิธีการนี้โฉมหน้าของอรรถ-ปริวรรตก็เปลี่ยน เพราะจะต้องมาถกปัญหา ใหม่ๆของความหมาย แทนที่จะจำกัดอยู่ใน แวดวงของวรรณคดีและศาสนาตั้งแต่ก่อน อรรถปริวรรตก็เริ่มมีโฉมหน้าเป็นปรัชญา เต็มตัว ด้วยประการฉะนี้

สายเด็กเกอร์ใช้อรรถปริวรรตหา ความหมายของภาวะอรรถปริวรรตของ สายเด็กเกอร์ดัดแปลงมาจากวิธีปรากฏการณ์ วิทยาของฮุสเซอร์ล เป้าหมายก็คือรู้ภาวะไม่ใช่ สารัตถะอย่างฮุสเซอร์ลคิด ดาซาชนในฐานะเป็น นิยามกระชับของภวันต์ จึงอมความรู้อย่างต้น เกี่ยวกับภวันต์อยู่ในตัวแล้ว ก่อนการค้นคว้า นี้คือการที่ภวันต์เปิดเผยตัวเองแก่ดาซาชน ดาซาชนจึงมีสิทธิพิเศษกว่าภาวะอื่นๆ ด้วย ประการฉะนี้

ดาซาชนอยู่ในเวลาโดยจำเป็นตาม ธรรมชาติของดาซาชน นี่คือความหมายของ หนังสือภาวะและเวลา

ดาซาชนผิดกับภาวะอื่นๆ ตรงที่ สามารถเข้าใจ การเข้าใจทุกครั้งย่อมเข้าใจใน บริบท จึงผูกพันอยู่กับกาลภาพ (Temporality) เสมอ และกาลภาพของแต่ละคนคือขอบฟ้า (Horizon) ของเขาซึ่งแตกต่างออกได้ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อดีตเป็นปัจจัยให้ เป็นอยู่ในปัจจุบัน และคนเราชอบมุ่งมองไปสู่อนาคต เพื่อจัดสรรปัจจุบันให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ที่มุ่งหาไว้ นี่คือความเป็นดาซาชนประการหนึ่ง

ความสำคัญ

เนื่องจากสายเด็กเกอร์เขียนไว้มากและ ปรับความคิดให้ดีขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของ สังคมอยู่ตลอดเวลา จึงแทบจะทุกประเด็น ที่นักคิดอยากรู้ ความคิดจึงมีทั้งมิติกว้างและลึก นักคิดก่อนหลังนวยุค (Before Postmodernism) ไม่ว่าจะอยากจะพูดถึงเรื่องใดก็สามารถหาจุดเริ่มต้น จากแอร์เรสทาเทิลได้ทุกเรื่องฉันใด ใครจะพูด ถึงเรื่องใดในความสนใจของลัทธิหลังนวยุค ก็สามารถพบได้ในความคิดของสายเด็กเกอร์ เช่นกัน จึงไม่แปลกอะไรที่หนังสือปรัชญาใน ปัจจุบันเกือบทุกเล่ม ไม่ว่าจะเกี่ยวกับเรื่องใด จะต้องมีการกล่าวถึงสายเด็กเกอร์ไม่มากก็น้อย

ความเข้าใจอันเป็นเอกลักษณ์ของ ดาซาชนเปิดเผยให้ดาซาชนเห็นความเป็นไปได้ ต่างๆ และสมรรถนะของดาซาชนในกรอบของ ความเป็นไปได้นั้น ซึ่งดาซาชนจะต้องวางแผน ในกรอบดังกล่าวสู่เป้าหมายในอนาคต ความเป็นไปได้ สมรรถนะ และการเลือกของดาซาชน

แสดงภาวะของดาชาयัณ ซึ่งดาชาयัณจะต้องตีความ หากรู้หลักการตีความก็จะเข้าใจภาวะของตนเองและความสัมพันธ์กับภวันต์ดีขึ้น แม้ภวันต์เองก็ต้องการตีความ และดาชาयัณก็จะตีความภวันต์ตามบริบทของตน คือในกรอบของความสัมพันธ์ของตนกับภาวะอื่นๆ ที่เรียกรวมกันว่า "โลก" (the World) ดาชาयัณจึงเป็นภาวะในโลกและเข้าใจทุกอย่างในบริบทของโลก

เมื่อดาชาयัณเข้าใจและเลือกความเป็นไปได้สักอย่างเพื่อวางแผนสู่ออนาคต เขาก็จะมุ่งทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา การแสวงหาความสำเร็จ (Fulfillment) เช่นนี้เรียกว่า การคลี่คลาย (Explication) คือการคลี่คลายตนเองสู่ความสำเร็จที่มุ่งไว้เป็นการพัฒนาตนเอง (Self-realization) โดยอาศัยความเข้าใจเป็นตัวนำ

สรุปประเด็นสำคัญได้ว่า การตีความหรืออรรถปริวรรต (Hermeneutic) เกิดจากความเข้าใจอันเป็นธรรมชาติของดาชาयัณ การตีความจึงมีความสำคัญ และเป็นประเด็นปรัชญาสำคัญของดาชาयัณเพราะการตีความเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ แต่เป็นสมรรถนะที่ช่วยให้ดาชาयัณเข้าใจตัวเองและสิ่งอื่นๆ การเข้าใจจะลึกซึ้งเหมาะสมปานใดขึ้นอยู่กับการรู้จักใช้วิธีตีความที่มีประสิทธิภาพแค่ไหน การตีความจึงเป็นประเด็นหลักของปรัชญาด้วยประการฉะนี้ แกดเดอเมอร์เห็นด้วยในประเด็นนี้ และจะพัฒนาต่อไป

หลักเบื้องต้นของการตีความที่ฮายเด็กเกอร์ คิดว่าเหมาะสมที่สุดก็คือบันไดวนแห่งการตีความหรืออรรถปริวรรต (Hermeneutic Circle) ซึ่งระบุว่าจุดเริ่มต้นของความเข้าใจก็คือ ความเข้าใจล่วงหน้า (Pre-understanding) เป็นความ

เข้าใจที่เป็นทุนเดิมซึ่งดาชาयัณมีโดยธรรมชาติ ในฐานะดาชาयัณเป็นส่วนหนึ่งของภาวะรวมทั้งหมด การเข้าใจตัวเองหรือหน่วยย่อยใดๆ ต้องเข้าใจในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภาวะรวม และจะเข้าใจก็ต้องเข้าใจในฐานะเป็นองค์รวมของหน่วยย่อยทั้งหลาย

เมื่อเข้าใจแล้วก็ต้องการการแสดงผล การแสดงผลออกต้องใช้ภาษา ภาษาจึงเป็นการแสดงผลออกของความเข้าใจ จึงไม่มีใครใช้ภาษาโดยไม่เข้าใจ และการเข้าใจทั้งหลายก็เดินตามโครงสร้างภาษา กล่าวได้ว่ามีความใกล้ชิดกันอย่างลึกซึ้งระหว่างภาษากับความเข้าใจ โครงสร้างของภาษาจึงแสดงออกถึงโครงสร้างของความเข้าใจด้วยโดยปริยาย การใช้ภาษาจึงมีส่วนบ่งบอกถึงคุณภาพของดาชาयัณด้วย เพราะดาชาयัณให้คุณภาพแก่ภาษา และภาษาให้คุณภาพแก่ดาชาयัณ

จำเป็นต้องจัดระบบศัพท์ไทยเพื่อศึกษาฮายเด็กเกอร์

ฮายเด็กเกอร์สร้างศัพท์ใหม่ขึ้นมามากมายเพื่ออธิบายภาวะวิทยาของตน และที่พิสดารที่สุดก็คือ แบ่ง being ออกเป็น 2 ชนิด คือ Ontic being กับ Ontological Being ทั้งๆที่ Ontic และ Ontological มาจากภาษากรีก ซึ่งแปลว่า being นั่นเอง

เราคนไทยที่เรียนปรัชญา เราารู้สึกว่าวิชาที่ยากที่สุดคือ วิชาภาวะวิทยา (Ontology) ซึ่งกล่าวถึง "ภาวะ" (Being) มันอะไรกัน พุดย่อนไปย่อนมาไม่รู้เรื่องสักทีว่าเป็นอะไร แม้แต่ชื่อวิชาที่ฟังยากอยู่แล้ว ไม่รู้ว่าเป็นอะไร กล่าวถึงเรื่องอะไรก็ยังไม่รู้ใหญ่เลย แต่ทำไม

สายเด็กเกอร์กับปัญหาภาษาไทย

ชาวกรีกตั้งแต่ 2,500 ปีมาแล้ว เมื่อเริ่มคิดปรัชญาก็คิดเรื่องนี้ก่อนเรื่องอื่น ตอบว่าเพราะตลอดทั้งวันขณะตื่น พวกเขาคลุกคลีอยู่กับการใช้ verb to be ไม่ว่าจะใช้ในความหมายว่า "เป็น, อยู่, คือ" หรือในกรรมาจกที่แปลว่า "ถูก, ที่ถูก, ผู้ถูก, เมื่อถูก, เพราะถูก, แมถูก ฯลฯ"

สำหรับชาวกรีก เรื่องภาววิทยาเป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน และศัพท์ที่ใช้กล่าวถึงเนื้อหาของวิชานี้ก็เป็นคำพูดที่ธรรมดาๆ ที่ต้องใช้อยู่แทบจะทุกลมหายใจเขาออก นั่นคือเป็นเรื่องของ verb to be (เป็น, อยู่, คือ) ในภาษากรีกนั่นเอง และเราก็รู้กันอยู่แล้วว่า ในภาษาตระกูลอารยันทุกภาษา คือ ภาษากรีก ละติน บาลี สันสกฤต เยอรมัน เปอร์เซีย โบราณ ตลอดจนภาษาลูกของภาษาเหล่านี้ verb to be มีความสำคัญยิ่งยวดถึงขนาดว่า ถ้าห้ามใช้ verb to be ทุกรูปแบบที่แจกรูปออกไป จะแสดงความคิดสับสนต่องานกันได้ไม่เกิน 3 ประโยค ไม่เชื่อก็ลองพูดหรือเขียนภาษาอังกฤษสัก 3 ประโยค ต่อเนื่องกันตามเงื่อนไขดังกล่าว หรือเปิดหนังสือภาษาอังกฤษเล่มหนึ่ง ตรงไหนก็ได้สำรวจดูสัก 3 ประโยคต่อเนื่องกัน จะพบแน่ๆ ว่ามีการใช้ verb to be ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง จะพบว่ายากมากที่จะพบกรณียกเว้น ภาษากรีกก็เป็นเช่นนั้นแหละ

รูปคำของ verb to be ภาษากรีกที่สำคัญสำหรับวิชาภาววิทยามีดังต่อไปนี้

Einia (กริยา) = to be, ญ, เป็น, อยู่, คือ

Einia (กริยา) = the to-be, beingness, being, ญ, ภาวะ, เป็น, อยู่, คือ,

ความเป็นอยู่

on, ontos = entity, being, (present participle ใช้อย่างนาม), ภวันต์, ภาวะ, สิ่ง, สิ่งเป็นอยู่, สิ่งมีความเป็นอยู่

ousia = essence, สารัตถะ, แก่นสารของสิ่งเป็นอยู่

ontologia = ontology, ภาววิทยา, ภาววิทยา วิชาว่าด้วยสิ่งเป็นอยู่

onticos = ontic, ที่เกี่ยวกับ ontos

ontologicales = ontological, ที่เกี่ยวกับ ontology

จะเห็นได้ว่า คำแถวแรก (ภาษากรีก) เป็นคำสามัญที่ชาวกรีกทุกคนใช้บ่อยมากๆ ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ศาสนาจนถึงนักปรัชญา

แถวที่สอง (ภาษาอังกฤษ) เริ่มมีปัญหาเพราะ the to be (infinitive used as noun) แปลได้ว่า ความเป็นอยู่ เหมือน einai ในภาษากรีก แต่ภาษาอังกฤษไม่นิยมใช้ และแทนที่จะใช้คำ beingness ซึ่งแปลว่า ความเป็นอยู่ ก็ไม่สู้จะมีคนใช้ กลับนิยมใช้ Being ทำให้พ้องกับ being ที่แปลว่าสิ่งเป็นอยู่ได้ด้วย ทำให้เป็นคำกำกวมมี 2 ความหมาย และเมื่อภาษาไทยแปล being เป็นภาวะ ก็เลยมี 2 ความหมายกำกวมตามภาษาอังกฤษ คืออาจจะแปลว่า ความเป็นอยู่ ก็ได้ และสิ่งมีความเป็นอยู่ หรือ สิ่งเป็นอยู่ก็ได้ ที่จริงถ้าภาษาอังกฤษตกลงกันให้ดี โดยใช้ beingness ให้แปลว่า ความเป็นอยู่ และ entity ให้แปลว่า สิ่ง ส่วน being เอาไว้ใช้เมื่อต้องการให้กำกวม คือหมายความว่าทั้ง 2 อย่าง ถ้าอย่างนี้จะชัดเจนและภาษาไทยก็แยกคำให้ชัดเจนทั้ง 3 ความ

หมายตามลำดับ คือ beingness แปลด้วยคำ ภู หรือ ความเป็นอยู่, enity ให้แปลว่า ภาวันต์ หรือ สิ่งเป็นอยู่ หรือ สิ่ง, ส่วน being ใช้เมื่อ ต้องการทิ้งไว้ใหม่มีความหมายกำกวมก็ใช้คำว่า ภาวะ ซึ่งจะหมายถึง ภู หรือ ภาวันต์ ก็ได้ หรือ รวมทั้ง 2 ความหมายในตัวก็ได้ เช่น ontology แปลว่า ภาววิทยา (ไม่จำเป็นต้องย่นลงเป็น ภาววิทยา) ก็จะแปลได้ว่า เป็นวิชาว่าด้วยภาวะ คือกล่าวถึงทั้ง ภู และ ภาวันต์ ใครจะแปลเป็น วิชาว่าด้วยความเป็นอยู่และสิ่งเป็นอยู่ก็ยอมได้ แต่จะไม่กระชับ และไม่รู้สึกว่าเป็นวิชาการ อย่างเป็นทางการ

ถ้าตกลงกันได้แบบนี้ การศึกษาวิชา ontology ที่ดูเหมือนว่าพิลึกก็ก็ก็ ก็ชัดเจน และไม่ยากอย่างที่คิด การศึกษาปรัชญาของ ฮายเด็กเกอร์ ซึ่งต้องยอมรับว่าเนื้อหายาก อยู่แล้ว ก็จะลดความยากลงได้กึ่งหนึ่งทันที เพราะภาษาเยอรมันเป็นอีกภาษาหนึ่งในตระกูล อารยัน จึงเทียบกับภาษากรีกได้ตรงๆ คือ

Sein	=	Einia
	=	ภู, ความเป็นอยู่
Seiend	=	on, ontos
	=	ภาวันต์, สิ่งเป็นอยู่, สิ่ง
Essenz	=	Ousia
	=	สารัตถะ

ฮายเด็กเกอร์มีที่เด็ดอย่างไรจงใจให้ ลูกศิษย์รักศาสนาและคุณธรรม มีการสอนใน หลักสูตรปรัชญาและจริยศาสตร์ดุซงึ่บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา รับผู้จบปริญญาโททุกสาขาเข้าเรียน หรือจะสมัคร

เป็นวิทยากรอบรมจริยศาสตร์ในนามของ ปปช. โดยรับการฝึกอบรมฟรี ทั้ง 2 รายการ ติดต่อ ศ.เกียรติ บัญเจ็อ โทร. 086-0455299 ผู้จบปริญญาตรี โปรดรอรุ่นต่อไปครับ

บรรณานุกรม

Borchert, Donald M., ed. In chief. 2006. *Encyclopedia of Philosophy*, 2nd ed. Farmington Hills, MI: Macmillan.

Craig, Edward, general ed. 1998. *Routledge Encyclopedia of Philosophy*. London: Routledge.

Crowe, Benjamin. 2008. *Heidegger's Phemenology of Religion*. Bloomington, IN.

Inwood, Michael. 1990. *A Heidegger's Dictionary*. Oxford: Blackwell.